

Faktorova finta

Věřitelské starosti patří k těm nejtěžším. Vyjadřuje to anekdota, v níž si dlužník naříká, že nemůže spát, neboť neví, jak zaplatí dluh. I poradí mu moudrá manželka, aby okamžitě vzal telefon a o svých platebních potížích informoval věřitele. Pak prý zase nebude spát on.

Jeden z léků na věřitelská trápení se skrývá v pojmech forfaiting, faktoring a s nimi spřízněných, zdomácnělých slovech forfét a faktor. Příruční slovník naučný z roku 1962 tato slova většinou vůbec neuváděl. Psal jen o faktoru matematickém, chemickém a jinak přírodovědném. A když se dotknul ekonomické oblasti, sděloval nám jazykem své doby, že „faktor = kapitalista, který vykořisťuje navzájem odloučené domácí výrobce, jimž přiděluje suroviny, aby je za nízkou mzdu zpracovali. Postava charakteristická zejména pro manufakturní období kapitalismu“.

Počínání faktora současného si lze osvětlit na zjednodušeném příkladu. Předpokládejme, že podnikatel Hrdlička má vůči svému odběrateli pohledávku za dodané zboží ve výši 100 000 korun. Pan Hrdlička dovede vyrábět báječné věci, ale vymáhání pohledávek a hádání se s lidmi nenáleží k jeho silným stránkám. I prodá za osmdesát či devadesát tisíc korun svou pohledávku panu Jestřábovi, který provozuje faktoring a ve vymáhání dluhů se naopak vyzná. Takto pan Hrdlička získá o něco méně, než kdyby se o pohledávku staral sám (pokud by ji ovšem vydobyl), má však své jisté doma, může v klidu spát a věnovat se tomu, co nejlépe umí. Někdy získá i úrokovou výhodu, to když mu faktor zaplatí dříve, než se pohledávka stane splatnou. Za to vše (a také za podstoupení rizika) dostává pan Jestřáb oněch ne zcela jistých deset či dvacet tisíc korun; takže není zase až takový vydřiduch.

Některé naše nové společnosti provozující faktoring dále rozvinuly tuto důmyslnou právní techniku. Vůči nim se ovšem klasický faktor z manufakturního období jeví jako učiněný beránek. Současný faktor sice od věřitelského podniku převezme jeho pohledávku, ale neodkoupí ji. S věřitelem uzavře smlouvu, jejíž obsah – přeložen do řeči méně právnicky vznešené – zní asi takto: „S pohledávkou si můžeme zcela volně nakládat a nechat ji popřípadě i promlčet. Pokud se nám podaří na dlužníkovi získat nějakou částku, dostanete z ní sedmdesát procent. Pokud se nám to nepodaří, máte smůlu.“

Většina našich hospodářských pracovníků bývala v ekonomii vzdělávána způsobem, jehož nadměru ilustrativní příklad nalézáme v již zmíněném slovníkovém hesle. A tak se našly i významnější podniky, které uzavřely takovou smlouvu. Přitom se její obsah podobá situaci, za které bychom přišli do kasina a prohlásili: „Víte, my teď budeme zadarmo hrát. A teprve jestli vyhrájeme, tak si dodatečně vsadíme.“ A faktor je tu asi takovým dobrodincem jako sedlák, co v poslední vůli napsal: „Ztracenou krávu Stračenu odkazuji, jestli se najde, synovi Martinovi. Pokud se nenajde, má náležet obecnímu chudobinci.“

Horlivé obhajobě ve věcech trestních mnohdy posloužily poznatky jakési povšechné psychologie, které rozuměli i soudci a někdy ji i sami pěstovali; místo toho, aby advokát byl takříkajíc přítelem, pomocníkem soudu, stával se některý soudce spíše pomocníkem advokátovým. Naznačuje to sbírka erotických povídek „Pás cudnosti“ (napsal Pitigrilli, z italštiny přeložila G. Krásová, vydalo Nakladatelství Šolc a Šimáček, Praha 1932.)

Jedním z hrdinů titulní povídky je mladý muž, který brzy skončil se soudcovskou kariérou, neboť – dle autorovy charakteristiky na straně 28 – to byl náruživý luštitel filosofických zápletek, chirurg ideálu, který stále a stále se vzdaloval skutečnosti. Za dobu oněch několika měsíců, kdy prakticky uskutečňoval tak zvanou spravedlnost, provedl celou řadu hrozných nesmyslů. Měl-li souditi zloděje bot nebo znásilňovatele nedospělých dívek, uchýloval se od skutečných faktů, aby vyložil vznešené duševní pohnutky činu. Avšak kdo chce působiti ve veřejné správě, musí bráti v úvahu kritéria venkovské stráže; soudce byl tedy velmi jemně vybidnut, aby odešel na odpočinek.

(Ona „kritéria venkovské stráže“ ve veřejné správě také nepůsobí zcela zastarale – další poznámka P. H.)

Z právníkových zápisků

Aforismus z Ameriky tvrdí:

Kdo ve Washingtonu nebyl vyšetřován, musí být bezvýznamná osoba.

Navozuje četné úvahy: V pokročilých demokraciích ani významné postavení neposkytuje ochranu před trestním postihem; zároveň to tam myslí opravdově s předpokládanou nevinou. Být vyšetřován neznamená být již odsouzen, dokonce to ještě nemusí znamenat odsudek morální. Vyšší sociální pozice zřejmě vyvolává zájem detektivních žurnalistů, v jejichž stopách pak přicházejí detektivové policejní. Lze vést i úvahu o tom, že k významnějšímu postavení vedou jednání, která nejsou vždy čítankovým vzorem.

Pokud literát ve svém díle zobrazí advokáta, přisoudí mu někdy pochybnou povahu. Psychologicky vzato se může jednat o dosti časté počínání když druhým vytýkáme zejména své horší vlastnosti. David Lodge považuje (prostřednictvím Morrise Zappa, hrdiny románu „Svět je malý“) spisovatele za naprosto neetická stvoření a uvádí:

Když se pravdivost faktu a potřeby fikce dostanou do konfliktu, romanopisec vždy zvolí to druhé.

(Lodge, D.: Jak se píše román, Barrister and Principal – studio, 2003, str. 30, překlad R. Kamenická.)

*

V novinových článcích se uvažovalo o tom, zda usnesení valné hromady obchodní společnosti je, či není právní úkonem. Jedni autoři plédovali pro kladnou odpověď. Jiní horovali pro rozhodné „ne“ a třetí se uchýlili ke kompromisní moudrosti druhu „někdy ano, jindy ne“. V souvislosti s takovým počínáním bylo možné uplatnit dobový vtíp ze série o dotazech a odpovědích v rádiu Jerevan:

- Budou za komunismu peníze?
- Oportunisté hlásají, že budou, podle dogmatiků nebudou. My tvůrčí marxisté tvrdíme: U někoho budou, u někoho nebudou.

*

Ve své novele „Pád“ píše Albert Camus o advokátovi, jenž se ujímal takových případů, v nichž se prezentoval jako pomocník těch slabých a ponížených. Na své bližní prý působil dojemem, že „pravdělně spává se spravedl-

nosti“. Dodal bych, že jistě se najdou i takoví, co budí zdání, že promiskuitně spávají s nejednou (ne)spravedlností různého druhu.

*

S advokátovým podáním ve sporných věcech to bývá někdy podobné jako s podáním tenisovým. Když v něm soudce zjistí chybu a vyzve k jejímu odstranění, bývá druhé podání zpravidla méně razantní a někdy dospěje k „tenisovému zločinu“, který bývá nazýván „dvojitá chyba“.

*

Člověk by si nikdy neměl brát své nejlepší kalhoty, když vychází bojovat za pravdu a svobodu,
napsal Henrik Ibsen. Zřejmě se to nevztahuje na advokáty, kteří se chystají na souboje v soudní síni. I když bych na druhé straně řekl, že znám zvlášť zdatné advokáty, kteří se zřejmě řídí myšlenkou z Rostandova Cyrana:
Já nosím v nitru svém své elegance květ.

*

Má-li být advokát odpovědný ke svému klientovi, musí se v rozhovoru s ním příležitostně převléknout do role „advokáta ďáblova“ a přesvědčivě mu prezentovat stanovisko druhé strany, kterou ovšem v této souvislosti označí za protivnou.

*

Zvlášť nevýhodnou smlouvu uzavřeme tehdy, když svou mysl soustředíme na miniaturní výhody.

*

Před důležitým kontraktačním rozhodnutím musíme smlouvat také se sebou samým. Právníka si bereme na pomoc nejen proto, aby nás ochránil před druhou stranou, ale též (a možná především) před některým z našich vnitřních hlasů.

*

Na právnické fakultě se setkávám se studenty mých bývalých studentů. Začínají nám také vznikat rodinné advokátní kanceláře – takové, které si dobírá vtip ze Spojených států:

V advokátní kanceláři zvoní telefon a vzápětí se ozve:

„Tady Zucker, Zucker, Zucker a Zucker.“

„Haló, prosil bych pana Zuckera.“

„Bohužel, pan Zucker je u soudu.“

„Mohu tedy mluvit s panem Zuckerem?“

„Ten je, bohužel, ve Washingtonu.“

„Aha. Takže co kdybyste mne spojil s panem Zuckerem?“

„Pan Zucker tady bude až ve dvě.“

„Dobrá. Tak mi, prosím, dejte pana Zuckera.“

„U telefonu. Čím mohu sloužit?“

Dle knihy „JIDIŠ pro ještě větší radost“, kterou napsal Leo Rosten (mimo jiné autor díla „Pan Kaplan má třídu rád“), vydalo nakladatelství Garamond, Praha 2004.

Lektorovo trápení

Kdykoliv jsem slyšel o odměnách, které inkasují němečtí profesori a jiní lektoři za přednášky pro odbornou veřejnost, cloumaly mnou poryvy rivality.

Později jsem dostal příležitost, abych se s přednáškovým byznysem v Německu seznámil důkladněji. Ověřil jsem si pak, že jenom z dálky jsou cizí louky zelené. Kdo si chce užít honorářové hody, bude žít v napětí nejen před přednáškou (pořadatelé si důkladně naporučí, co by chtěli slyšet), ale i po vzdělávacích akcích. Ty bývají předmětem novinářské kritiky podobně nemilosrdné jako bývají některé recenze divadelních představení či nových knih. V jednom takovém posudku stálo:

Kdyby hodnocená přednáška byla školní kompozicí, objevila by se u ní poznámka psaná červeně: „Nedrží se tématu“.

A paní kritička předpovídala, že v příštím kole přednáškového turné bude referent „přeobsazen“.

Tím ovšem lektorovo trápení nemusí skončit. Vyprávěli mi o právničce, která při veřejné přednášce zaujala stanovisko k probíhajícímu soutěžnímu sporu, šlápla jednomu z jeho účastníků „na kuří oko“ a byla pak předmětem právních ataků dosti nevybíravých. A pokud na semináři dáte radu nepřesnou či nespolehlivou a ten, kdo se jí řídí, utrpí ztrátu, měl byste počítat s žalobou o náhradu škody a dát se proti ní raději předem pojistit. Proto mne zvláště neudivilo, že na semináři „Marketing pro advokáty (Cesty k úspěchu. Marketingová idea a její uplatnění na trhu advokátních služeb)“ se prý dávala doporučení hodně obecná a nezávazná, jako že advokát by měl mít především obratnou sekretářku přiměřeného zjevu a nevyjadřovat se před ní i jinými neuctivě o klientech. Tak mi alespoň hlavní poznatek ze semináře předestřel můj známý, začínající advokát. Stejně mu však úplně nevěřím. Místní odborník, který si zaplatil za přednášku, se k získaným poznatkům chová jako k osobnímu vlastnictví. Nerad se o ně dělí s někým, kdo nepřispěl na referentův honorář.

Poznámky z penzionu

Blížil se konec srpna a já přemýšlel o tom, jak bych oživil své podzimní přednášky o právu proti nekalé soutěži. Mínil jsem předložit studentům nějaké nové praktické příklady; neboť ohledně těch dosavadních hledají zpravidla odpověď u svých předchůdců. Hodlal jsem se také klouzat po soudobé námětové vlně a rozvíjet konkurenční schopnost českého člověka, aby ze studentů nebyli vychováni juristé označovaní v angličtině za „no sayers“. Mínil se tím jedinci, kteří zejména vědí a zdůrazňují, co podle práva není přípustné. Příští právníci by však měli být zároveň vedeni k tomu, aby v rámci práva hledali, co je dovolené i účelné a účinné zároveň...

Neotřelé pracovní nápady jsou nečekaným návštěvníkem, jehož příchod se těžko plánuje a vynucuje. Naštěstí o nich občas platí úsloví: „Termín – moje inspirace.“ Dostavují se i v místech, kde bychom je většinou nečekali, a dokonce se chtěli či měli jejich příchodu vyhýbat. Takovým místem byl pro mne před časem penzion, který dětem a jejich rodičům či prarodičům nabízel nejen obvyklé letní radovánky (výlety do okolí, koupání v bazénu, návštěvy pamětihodností), ale i působení v keramické dílně. Takové programové schéma, a zejména jeho posléze uvedený bod není právě mým šálkem čaje; to na rozdíl od mé ženy a našich vnoučat. Jejich zaujetí pro výtvarnou tvorbu jsem ovšem podporoval; mohl jsem totiž v našem apartmánu (nazvaném ostatně Ateliér) postupně prozkoumat několik poliček s knížkami, které tam umístili pronajímatelé a také zřejmě ponechali některé z předchozích hostů.

I objevil jsem brožovaný svazek s titulem „Snídaně v poledne“, jež v roce 2004 vydalo nakladatelství Garamond. Autorem knihy je Ivan Kraus, na jehož fejtonech (pokud se nemýlím, byly mimo jiné vydány pod souhrnným názvem „To na tobě doschne“) jsem si již dříve pochutnával. Proto jsem neváhal a pustil se do listování v knížce mně dosud neznámé. Vědom si omezenosti svého časového fondu, četl jsem nejprve kraťoučké literární útvary, které autor nazývá minutovými romány. Stručně v nich vypráví, jaké zkušenosti on a jeho manželka získali, když coby loutkoherci vystupovali především v kabaretech mnoha zemích světa.

*

Spíš náhodně jsem nahmátnul stranu 126 a našel zde příběh, který se dokonce týkal mého přednáškového zaměření. Ivan Kraus tam píše:

Když se geniální americký komik George Carl doslechl, že mu jiný artista ukradl gag, nahradil ho ve svém výstupu jiným. Jednou se šel podívat na představení, v němž kolega-zloděj vystupoval. Sotva se vrátil, zařadil starý gag do svého výstupu. Zajímalo nás, proč to udělal. „Ten uličník můj gag zlepšil. Tak mu ho přece nenechám.“

Na příkladu by se dalo velice dobře demonstrovat, že jistá míra napodobení je běžná v uměleckém i jiném světě. Všichni stojíme na ramenou svých předchůdců a zdrojem pokroku je inovace cestou částečné imitace. Nesmí však jít pouze o tak zvané „napodobení otrocké“. Posлуhači práv by v semináři mohli uvažovat o počínání obou umělců a hodnotit je.

*

K další miniatuře jsem se vrátil na začátek vzpomenuuté knihy, kde jsem na straně 15 četl:

Jednou podepsala s Francisem velká americká firma na výrobu talířů smlouvu na televizní reklamu. Na konci výstupu měl upustit talíře na zem, aby bylo vidět, že jsou nerozbitné. Na žádost režiséra několikrát výstup opakoval. Ale marně, talíře na zem neupustil. Nakonec mu domlouval i jeho agent: „Uvědomuješ si, že za ten krátký výstup dostaneš pět tisíc dolarů. Co ti to udělá, když talíře pustíš jednou na zem?“ „Zničí mi to reputaci“, odpověděl legendární žonglér.

Na té historce se dá dokazovat, jakou cenu (i finančně vyjádřitelnou) má profesionální pověst, prestiž, reputace (a jak vůbec ještě označit ony nehmotné hodnoty) a proč při jejich poškození přiznávat přiměřené zadoostiučnění ve vydatné výši.

*

Soutěžního práva se týkala i pasáž na str. 16, kde se autor zabývá označením různých provozoven a uvádí i názor jistého Angličana, podle něhož německý turista by prý nepřespal v penzionu nebo hotelu s nezvyklým jménem. Takové jméno by mu nedalo spát. Majitel nevhodně nazvaného podniku by byl brzy bankrot.

Ivan Kraus vytvořil jinou teorii. Ta vychází z německé racionality, která se projevuje v názvech hotelů a penzionů zjištěním, že si lidé snadno zapamatují jejich jména, jsou-li podobná nebo

dokonce stejná. Občan, který spal v hotelu „U Medvěda“ v jednom městě a přespí v jiném městě v hotelu téhož jména, si nemusí lámat hlavu s tím, jak se druhý hotel jmenuje.

(Dodávám, že pak nemusí – jako k tomu byl kdysi nucen slovatný český psychiatr profesor Vondráček – volat domů z Francie, aby zjišťoval název svého hotelu, na jehož jméno zapomněl při procházce podvečerní Paříží.)

Ivan Kraus ve svém rozboru pokračuje následovně:

Ital, Čech nebo Francouz uvažuje docela jinak. Miluje improvizaci. Představa, že by svůj hotel nebo penzion pojmenoval tak jako ostatní, by v něm ihned vyvolala dojem uniformity. Vzbudila by v něm pocit, že není dost originální, že nemá dost fantazie. Proto Čech neváhá pojmenovat obchod „U Míšana Plíšana“, zatím co Němec by raději přestal prodávat hračky a otevřel si železářství s jasným a věčným nápisem Eisenware. Pokud v Německu někdo prodává hračky, pak v obchodě, který nazve jednoduše Spielzeug nebo Kinderware. Pojmenovat penzion Hoblinka..., nebo dát hostinci jméno „U chčipáka“ nepřichází v Německu v úvahu. Němci mají rádi alles klar, neboli ve všem zcela jasno ... Dostane-li Němec chuť jít do restaurace, rozhodně nepůjde ke „Chčipákovi“ nebo dokonce do „Chýše jedové“.

Ve vysokoškolském semináři o právech na označení se pak dá uvažovat, zda názvy pohostinských a podobných podniků mohou být v různých městech stejné (například „U bílého koníčka“), aniž tím bylo vyvoláno nebezpečí záměny; zda konkurenčně významnější jsou názvy popisné či fantazijně kreativní. (Osobně bych se přiznal, že kdysi v Holandsku, poblíž města Lisse, mne k návštěvě jisté nádražní restaurace pobídl její název „U ztraceného kufru“.) Studentům se dá také nabídnout případ jistého podniku, který se jmenoval „U kocoura Mikeše“, přičemž majitel toto označení hájil proti autorskoprávním výtkám tím, že on se jmenuje Mikeš a prý se o něm říká, že je pěkný kocour.

Do hloubek lidské psychologie bychom se mohli ponořit nad označením restaurace „Poctivá strava“. Dalo by se připodobnit k výroku politika (Myslím to poctivě!) nebo k běžnému hovorovému obratu: „Upřímně řečeno.“ Nabízela by se pak otázka, zda se nejedná o slova budící nedůvěru, když se v nich zdůrazňuje vlastnost, jež by se měla samozřejmě předpokládat.

Exekuční hrátky

Beletrie slouží též k tomu, aby čtenáře pobavila a příležitostně vedla k jistému nadhledu nad jejich profesionální činností. Takto může působit následující ukázka z tvorby Václava Laciny, soudce i autora literárních parodií (zejména v knize „Čtení o psaní“) a epigramů. Ve své životopisné knize „Co vám mám povídat“ (Praha: Československý spisovatel, 1996) píše o soudcovských začátcích, které prožil u Vrchního soudu. Problematiky exekucí se tam dotýká svérázným způsobem:

Páni vrchní radové byli vesměs světla vědy právní, většinou však nezkostnatělí, veselí dědci, přátelsky naklonění mladší části osazenstva. ... Tento dorostenecký sbor tvořil ucelenou partu a zpestřoval si úřední činnost všelijakou legrací, nezřídka právnickou. Vrchní soud rozhodoval v senátech; my se ustavili v Juvenát a projednávali rozmanité, ovšem smyšlené případy...

Juvenátní zasedání měla svůj svérázný jednacím řád. Soudilo se podle platných zákonů, jež bylo možno vykládat libovolně; kde se vyskytla mezera v zákoně nebo v jeho znalosti, použito normy jiné, cizí, neplatné, třeba římského Zákona dvanácti desek; Koldínových Práv městských, nebo dokonce zákoníku Chammurapiho...

Jeden z případů posuzovaných Juvenátem líčí Václav Lacina následovně: Přišel exekutor zabavit nábytek, ale protože nikdo nebyl doma a bylo zamčeno, zapsal exekutor kusy, které viděl oknem, do zájemního protokolu. Jenže on to nebyl skutečný nábytek, jen namalovaný na zdi; když se dlužník dozvěděl o zabavení, vzal štětku a všecko zabítil. Maje rozhodnouti, zda dlužník Zvonimír Hebrdě mařil exekuci, musel Juvenát nejdříve řešiti otázku, zda lze oknem bavit. Tuto otázku zodpověděl kladně, neboť lze-li oknem bavit se s někým navzájem, tím samým lze bavit i něco, tedy v daném případě nábytek, který však exekutor, nejsa mu přístup, bavit nemůže.

Druhý závažný problém, zda předměty pouze zobrazené, tedy neskutečné, mohou býti předmětem soudního zabavení, rozlouskl Juvenát bezvadnou právnickou úvahou: „Zabílením předmětných obrazů se odpředmětnilo, ba zbezpředmětnilo jejich zabavení, nebť tyto zabílením pohromu vzały. Tím pak padl i účel zábavy těchto, úkoj věřitelův. Sice by se zdálo, že zabavením předmětů namalovaných, jichž by nikdo ve dražbě nekoupil, nelze

se věřiteli ukájeti; než uvážíme-li, že ne vždy nízké ukojení hmotné, mrzkým to mamonem, je účelem exekuce, ale že začasťe i vyšší záchvěvy tutěž zapříčiňují, jako aby dlužník, když už z něho mincí vytřásti nelze, alespoň prohnán byl; aby žáha věřitelova exekučními úkony ochlazena byla; aby zástupce věřitelův činností se vykázati a tu samou klientu účtovati mohl; pak nutno za to míti, že zabílením obrazů shora týkaných se stalo, že exekuce k ukojení věřitelovu nevedla, ale činem dlužníkovým zmařena byla.

Vymyšlená „exekuční kauza“ je nejen zábavná. Nalezne se v ní též poučení o lidské povaze, když účel exekuce je shledáván nejen v ukojení hmotném, ale mimo jiné i v tom, „aby žáha věřitelova exekučními úkony ochlazena byla“. Autor si také trefně dobírá právnickou mluvu tehdejší a v něčem možná i současnou.

Juristovy jedovatosti

Před časem jsem chystal komentář ke kauze našeho krajana, jehož chatu opakovaně vykradli. Když mu státní moc nezajistila náležitou ochranu, instaloval u svého objektu samostříl, který nakonec způsobil zranění nevídanému návštěvníkovi. Muže, jenž použil nejstarší způsob ochrany svých práv – svépomoc, čekalo pak trestní stíhání. Pro svůj komentář jsem měl vymyšlen docela trefný titulek. Šlo o parafrázi výzvy, jakou jsme kdysi používali v dětských hrách na četníky a zloděje. Onen název zněl „Stát nebo samostříl?“ a jazykově jsem si v něm pohrál s dvojným významem slova „stát“. Stále ve mně však zůstávalo zrnko nerozhodnosti, zda samostříl správně řeší střet mezi hodnotou majetku a hodnotou lidského zdraví, a proto jsem nedokončil zamýšlený komentář. Zůstal mi z něj jen ten titulek a anglický bonmot, který si snad zaslouží publicitu:

Dokonalý nepřítel je ten, kdo nám vrazí dýku do zad a pak nás nechá zatknout pro neoprávněné přechovávání zbraně.

*

Bádám o jednom z tradičních úkolů státu a jeho práva, jakým je ochrana slabších. Zjišťuji, že ti zdánlivě podřízení dovedou někdy náramně manipulovat s těmi, kdo se nacházejí v údajně silnější pozici. Roztomilý doklad o tom přinesl Gilbert Keith Chesterton v knize „Autobiografie“ (přeložila Jana Kuchtová. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007). Na str. 9 tam autor vypráví následující historku:

Jedna dáma pocházející z mé rodiny pobývala v domě své přítelkyně, zatímco ta byla pryč. Obsluhoval ji tam sluha, který oplýval jistým zvláštním druhem hrdosti. Ta dáma si usmyslela, že sluha bude pro ni a pro sebe vařit zvlášť, a sluha si podobně usmyslel, že se bude živit tím, co zbude od jídla té dámy. Přinesl jí tedy k snídani, řekněme pět plátků slaniny, což bylo víc, než si přála. Ale ona měla zas další utkvělou představu, typickou pro dámu té doby. Myslela si totiž, že se nic nesmí vyhodit, a nemohla snést pomyslení, že se plýtvá jídlem. Proto snědla všech pět plátků, takže sluha přišť přinesl sedm plátků. Dáma trochu zbledla, ale věrna svému přesvědčení, snědla je všechny. Sluha, který začínal mít pocit, že by si také dal malou snídani, nachystal devět nebo deset plátků. Dáma sebrala všechny své síly a se skloněnou hlavou je spořádala. A tak to šlo dál, díky zdvořilému ml-

čení mezi těmito dvěma třídami. Neodvažují se domyslet, jak to nakonec dopadlo. Logický závěr by byl, že sluha zemřel hladu a dáma praskla. Ale předpokládám, že ještě než to došlo tak daleko, nastala přece jenom jistá komunikace, i když to byli dva lidé žijící v různých patrech téhož domu.

Mimoходом psychiatři tvrdí, že zdárně prosperují takové partnerské svazky, v nichž jeden má silnější pozici a druhý se s tím smiřuje. Podobně prý fungují věci v obchodních společnostech. (K tomu dodávám: Takové rozložení vlivu či moci může fungovat, pokud se s ním smiřuje i manželka minoritního partnera.) V každém případě to může být zajímavý námět pro výzkum *ekonomů, tj. lidí studujících, proč věci, které fungují v praxi, nefungují v teorii.* (Tak pravil bývalý americký prezident Ronald Reagan.)

